

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

Автор: Н.А. МАЗРАКІ, доктор юридичних наук, доцент; завідувач кафедри міжнародного приватного, комерційного та цивільного права

Ю.В.ТИЩЕНКО, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного приватного, комерційного та цивільного права

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри міжнародного приватного, комерційного та цивільного права 24 лютого 2020 р., протокол № 6.

Рецензент: Гончарова Ю.А., к.ю.н., декан факультету міжнародної торгівлі та права

**ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНИХ ПРАВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ З ПРАВ
ЛЮДИНИ /
ECONOMIC RIGHTS PROTECTION IN ENCR**

ПРОГРАМА / COURSE SUMMARY

ВСТУП

Програма дисципліни «Захист економічних прав у Європейському суді з прав людини» призначена для підготовки здобувачів ступеня вищої освіти доктор філософії галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 293 «Міжнародне право», галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право». Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти КНТЕУ із зазначеної спеціальності та відповідної освітньо-наукової програми КНТЕУ. Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Захист економічних прав у Європейському суді з прав людини» є надання здобувачам ступеня вищої освіти доктор філософії поглиблених знань, навичок, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі міжнародного права та правозахисної діяльності, успішного провадження професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, а також проведення наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення у сфері міждержавних відносин.

Завданням вивчення дисципліни «Захист економічних прав у Європейському суді з прав людини» є формування цілісної уяви про сучасні тенденції здійснення правозахисної діяльності у Європейському суді з прав людини, насамперед, щодо економічних прав; набуття аспірантами необхідних міжнародно-правових знань як для розуміння та пояснення подій в європейській правозахисній діяльності, так і для застосування цих знань в майбутній науково-дослідній та професійній діяльності.

Предметом вивчення дисципліни є система юридичних норм, що регулюють Захист економічних прав у Європейському суді з прав людини.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

знання

- нормативно-правових актів, що регулюють діяльність Європейського суду з прав людини;
- проблематики відносин України та Ради Європи в контексті захисту прав людини;
- особливості та специфіку Європейського суду з прав людини;

- особливості захисту економічних прав на міжнародному та внутрішньодержавному рівнях;

вміння

- - здійснювати оцінку міждержавних відносин у сфері забезпечення прав людини та основних свобод;
- - аналізувати практичні ситуації;
- - оцінювати міжнародні та внутрішньодержавні події та факти, що мають міжнародно-правову значимість для правозахисної діяльності;

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Міжнародне фінансове право», як обов'язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння здобувачами фаховими компетентностями за відповідними освітньо-науковими програмами:

081 Право

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Фахові компетентності освітньою програмою</i>		
ФК1	Формування глибинних знань та всебічного уявлення про систему міжнародного права, національну правову систему, правову та економічну політику держави та провідних міжнародних інституцій.	1-4, 9
ФК3	Формування всебічного уявлення про історію розвитку та сучасний стан наукових знань у сфері права, спроможність аналізувати, оцінювати та порівнювати різноманітні теорії, концепції та підходи з предметної сфери наукового дослідження, робити відповідні висновки, надавати пропозиції та рекомендації.	5-8
ФК4	Здатність до пошуку, оброблення, аналізу і контекстуалізації значного обсягу наукової інформації з різних джерел, інтерпретація результатів наукових досліджень.	5-8
ФК9	Розуміння необхідності поваги до честі та гідності особистості, захисту прав і свобод людини і громадянина, соціальних спільнот.	1, 2, 5-9

ФК10	Здатність адаптувати іноземний досвід у застосуванні норм права до потреб національної правової системи в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів	5-9
------	--	-----

293 Міжнародне право:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Фахові компетентності освітньою програмою</i>		
ФК1	Здатність до дослідження, порівняння, узагальнення, систематизації основних міжнародно-правових концепцій та теорій, формулювання та обґрунтування наукових підходів до вирішення актуальних питань міжнародних відносин.	1-4, 9
ФК3	Здатність до застосування наукових знань і методик з метою удосконалення правового механізму реалізації норм міжнародного права на універсальному, регіональному та субрегіональному рівнях.	5-8
ФК4	Здатність виявляти, формулювати і пропонувати інноваційні вирішення міжнародно-правових проблем.	5-8
ФК9	Здатність детермінувати цільові орієнтири розвитку міжнародного права на універсальному, регіональному та субрегіональному рівнях з урахуванням інституційних, галузевих і глобальних прерогатив світового розвитку.	1, 2, 5-9
ФК10	Здатність адаптувати міжнародно-правовий досвід до потреб окремої держави, національної галузі права, органу державної влади та місцевого управління в умовах глобалізації.	5-9
ФК11	Здатність узгоджувати цілі окремого суб'єкта міжнародного права з тенденціями світового розвитку, в тому числі у глобальному вимірі.	3
ФК13	Здатність використовувати норми міжнародного права для забезпечення економічного співробітництва держав,	9

	захисту їх національних інтересів, врегулювання торговельних спорів, інвестиційних та інших видів спорів.	
--	---	--

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: загальна характеристика

Історичні причини й умови прийняття Конвенції. Вихідні засади Конвенції, її структура та зміст. Протоколи до Конвенції. Місце Конвенції у національних системах права України й інших держав-членів Ради Європи.

Особливості та характер Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Європейський суд з прав людини в системі гарантій конституційних прав і свобод громадян України. Юрисдикція Європейського суду з прав людини та правові основи її реалізації. Практично-практиологічна ефективність реалізації в Україні економічних прав людини. Проблемність визначення уповноважених суб'єктів та механізмів захисту прав людини

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2,3,4,5,6, 7, 8.

Додатковий: 4,10, 14,15,16,18,19,20, 21, 22, 43.

Тема 2. Економічні права людини як фактор стратегії демократичного розвитку держави і суспільства

Конституційні права і свободи людини і громадянина в аспекті становлення громадянського суспільства і формування України як правової держави. Зв'язок між категоріями “правова держава”, “громадянське суспільство” та “права і свободи людини”.

Функціонування розвиненого демократичного громадянського суспільства і посилення його контролю та впливу на діяльність публічних інституцій.

Сучасна конституційно-правова політика України у сфері забезпечення прав і свобод людини і громадянина

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1,3,4,5,6, 7, 8.

Додатковий: 2,4-6,8,11,15,17,34,35,42-44

Тема 3. Поняття та зміст права особи на звернення до Європейського суду з прав людини

Еволюція права на індивідуальну заяву до Європейського суду з прав людини

Ознаки правомочності та нормативного закріплення.

Форма звернення особи до ЄСПЛ

Підстави та порядок звернення громадян України до Європейського суду з прав людини

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 4, 5, 7, 8.

Додатковий: 7, 8, 9, 11, 12, 18, 21, 22, 42, 43, 44.

Тема 4. Правова природа рішень ЄСПЛ та форми їх реалізації в Україні

Регулятивна функція рішень ЄСПЛ. Прецедентний характер рішень ЄСПЛ. Способи реалізації рішень ЄСПЛ в Україні. Система адміністративно-правового забезпечення реалізації рішень ЄСПЛ в Україні.

Виплата відшкодування, застосування заходів індивідуального характеру та інші форми реалізації рішень ЄСПЛ.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

Додатковий: 1, 3, 7, 17, 22.

Тема 5. Правові позиції Європейського суду з прав людини як засоби балансування соціальних інтересів і цінностей

Охоронювані правом інтереси та цінності у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Балансування приватних і публічних інтересів та цінностей в аргументації правових позицій щодо захисту економічних прав.

Поняття правових позицій ЄСПЛ у широкому та вузькому розумінні.

Формально-юридичні, фактологічні та морально-оцінювальні правові позиції ЄСПЛ.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

Додатковий: 1, 3, 7, 17, 22, 43

Тема 6. Правосуб'єктність юридичної особи як суб'єкта звернення до Європейського суду з прав людини

Правовий статус юридичної особи як суб'єкта звернення до Європейського суду з прав людини. Поняття «юридична особа» у законодавстві держав-членів Ради Європи та праві Європейського Союзу. Особливості правосуб'єктності юридичних осіб за міжнародними договорами з прав людини. Особливості звернення юридичної особи до Європейського суду з прав людини.

Захист прав юридичних осіб у прецедентній практиці Європейського суду з прав людини. Право на справедливий суд та захист особистих прав юридичної особи в Європейському суді з прав людини. Захист економічних прав юридичної особи в Європейському суді з прав людини.

Захист прав юридичних осіб в Україні у світлі практики Європейського суду з прав людини. Прецедентна практика Європейського суду з прав людини за скаргами юридичних осіб проти України. Застосування прецедентної практики Європейського суду з прав людини національними судами України у справах за участю юридичних осіб. Проблеми виконання рішень Європейського суду з прав людини за заявами юридичних осіб проти України

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2,3,4,5,6,7, 8.

Додатковий: 1,3,7, 17, 22.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти

1. ASEAN, Human Rights Declaration (AHRD) and the Phnom Penh Statement on the Adoption of the AHRD. 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.asean.org/storage/images/resources/ASEAN Publication/2013 \(7. Jul\) – ASEAN Human Rights Declaration \(AHRD\) and Its Translation.pdf](http://www.asean.org/storage/images/resources/ASEAN_Publication/2013_(7_Jul)_ASEAN_Human_Rights_Declaration_(AHRD)_and_Its_Translation.pdf)
2. Charter of European Cities & Towns Towards Sustainability (Aalborg Charter), May 1994 URL: http://www.urv.cat/media/upload/arxiu/catedra-desenvolupament-sostenible/Declaracions%20VIP/1994_-_aalborg_charter.pdf
3. Council of Europe, European Social Charter (Revised), 3 May 1996, ETS 163 URL: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3678.html> 1966 International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights
4. European Union, Charter of Fundamental Rights of the European Union, Human Rights in International Law. Basic Texts. 3rd ed., Council of Europe Publishing, 2007.
5. European Union, Treaty of Lisbon Amending the Treaty on European Union and the Treaty Establishing the European Community, 13 December 2007, 2007/C 306/01 URL: <http://www.refworld.org/docid/476258d32.html> [accessed 21 July 2018]

6. League of Nations, Convention to Suppress the Slave Trade and Slavery, 25 September 1926, 60 LNTS 253, Registered No. 1414 URL: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b36fb.html>
7. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015/print1389988659002889
8. Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / уклад. і наук. ред. О. Л. Жуковська. – К. : ВІПОЛ, 2004. – 960 с.
9. Конвенція про захист прав і основоположних свобод людини від 04.11.1950 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print1389988659002889

Основний

1. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини: навч. посіб. / Т.І.Дудаш.- 3-тє видання, стереотипне.-К.: Алерта, 2016.- 488с.
2. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. – 2-ге вид. випр., допов. – К., 2015. – 208 с.
3. Права людини: Концепції, підходи, реалізація : Пер. з англ. / Під ред. Б. Зізік; гол. ред. серії і автор передм. Дж. Перлін; наук. ред. В. Дубровський. К. : вид во «Ай Бі», 2003. 263 с. . Липачова Л.М. Реалізація конституційного права людини та громадянина на звернення за захистом своїх прав і свобод до Європейського Суду з прав людини: Монографія. Д.: Юрид. акад. м ва внутр. справ. 2005. –204 с.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (в питаннях та відповідях) :навч.-посіб./ [О.В.Сердюк, О.Я.Трагнюк, І.В.Яковюк та ін.] ;за заг. ред.І.В.Яковюка.- Харків :Право, 2019.- 124с.
5. Колодій, А. М. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні : підручник / А. М. Колодій, А. Ю. Олійник. К. : Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. 350 с.
6. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2013. 376 с. 93-80.
7. Пастухова Л. В. Європейський механізм забезпечення прав людини / Л. В. Пастухова. – Сімф. : Таврія, 2009. – 224 с.
8. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод:навч.-посіб./ [О.В.Сердюк, О.Я.Трагнюк, І.В.Яковюк та ін.] ;за заг. ред.І.В.Яковюка.- Харків :Право, 2018.- 374с.

Додатковий

1. Alston P. Making Space for New Human Rights: The Case of the Right to Development / Philip Alston // Harvard Human Rights Yearbook / Philip Alston., 1998. – P. 3–40.

2. Andreassen B. A. Development As a Human Right: Legal, Political, and Economic Dimensions / B. A. Andreassen, S. P. Marks., 2007. – 350 p. – (Harvard Series on Health and Human Rights).
3. Deshko, L. (2018). Application of Legal Entities to the European Court of Human Rights: a Significant Disadvantage as the Condition of Admissibility. *Croatian International Relations Review*, 24 (83), 84-103
4. Горобець Н. Г. Огляд стану виконання рішень Європейського Суду з прав людини в контексті захисту права власності / Н. Г. Горобець // *Часопис Київського університету права*. – 2015. – No 1. – С. 293-299.
5. Горобець Н. Г. Поняття та сутність права власності в контексті Першого Протоколу до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. та практики Європейського суду з прав людини / Н. Г. Горобець // *Часопис Київського університету права*. – 2014. – No 4. – С. 307-312.
6. Виконання рішень Європейського суду з прав людини. Порівняльний аспект / Н. Є. Блажівська // *Вісник Вищої ради юстиції*. 2010. No 2. URL: [http://www.vru.gov.ua/ Docs/visnik02_11.pdf](http://www.vru.gov.ua/Docs/visnik02_11.pdf)
7. Исполнение решений Европейского суда по правам человека в Украине / Е. Н. Ащенко, Я. В. Заикина, Л. Г. Ибадова, Н. Г. Охотникова, В. А. Човган // под общ. ред. Е.Е. Захарова. — Харьков: Права людини, 2014. 288 с. С. 8
8. Ільченко, І. Звернення до Європейського Суду з прав людини як спосіб захисту права власності. Підприємництво, господарство і право. 2016. No 6. С. 14-18.
9. Комаров В. В. Рішення Європейського Суду з прав людини та Конституційного Суду України: проблема конкуренції / В. В. Комаров // *Проблеми законності*. – Х., 2009. – Вип. 100. – С. 31-41., с. 36
10. Коруц У. З. Окремі питання виконання рішень Європейського суду з прав людини / У. З. Коруц // *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 1. С. 49-53. С. 52-53
11. Новіков Д. В. Гарантії захисту права власності у практиці Європейського суду з прав людини. *Європейські перспективи*. 2016. Вип. 2. С. 92-98.
12. Панкратова Л. Коментар до рішення Європейського суду з прав людини «Українська прес-група проти України» / Людмила Панкратова // *Юридичний журнал*. – 2008. – No 1. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2863>
13. Практичний посібник щодо прийнятності заяв / Council of Europe, European Court of Human Rights, 2011 URL: http://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_UKR.pdf
14. Рабінович, П. Основоположні права людини: соціально-антропна сутність, змістова класифікація. *Право України*. 2010. No 2. С. 18-24.
15. Рішення Європейського суду з прав людини у справі "Україна-Тюмень" проти України: від 22.11.2007р. (заява No 22603/02) URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_595

16. Рішення Європейського суду з прав людини у справі "Українська Прес-Група" проти України: від 29.03.2005р. (заява No 72713/01) URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_382
17. Рішення Європейського суду з прав людини у справі -East/West Alliance Limited проти України: від 23.01.2014 р. (заява No 19336/04) URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_994
18. Рішення Європейського суду з прав людини у справі -Дія 97 проти України: від 21.10.2010 р. (заява No 19164/04) URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_932
19. Рішення Європейського суду з прав людини у справі - Совтрансавто-Холдинг проти України: від 25.07.2002р. (заява No 48553/99) URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/980_043
20. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Агрокомплекс проти України: від 06.10.2011 р. (заява No 23465/03). Стислий виклад URL: <http://old.minjust.gov.ua/file/1394.docx>
21. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Агрокомплекс проти України: від 25.07.2013 р. (заява No 23465/03) (справедлива сатисфакція) URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_973
22. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Газета "Україна-центр" проти України: від 15.07.2010 р. (заява No 16695/04) URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_594
23. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Інтерсплав проти України: від 09.01.2007 р. (заява No 803/02) URL: <http://lawua.info/jurdata/dir131/dk131248.html>
24. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Компанія "Регент" проти України: від 03.04.2008 р. (заява No 773/03) URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_426
25. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Кооператив Каховський-5 проти України: від 19.02.2009 р. (заява No 20728/04) URL: <http://old.minjust.gov.ua/file/577>
26. Рішення Європейського суду з прав людини у справі ПАТ «Кіровоградобленерго» проти України: від 31.10.2011 р. (заява No 35088/07). Стислий виклад URL: <http://old.minjust.gov.ua/file/29586.docx>
27. Рішення Європейського суду з прав людини у справі ПМП «Фея» та інші проти України: від 21.02.2013 р. (заява No 27617/06 та 126 інших заяв) URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_885
28. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Редакція газети «Правое дело» та Штекель проти України: від 05.05.2011 р. (заява No 33014/05) URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_807
29. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Стебницький і «Комфорт» проти України: від 03.02.2011 р. (заява No 10687/02) URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_853

30. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Стебницький і «Комфорт» проти України: від 03.02.2011 р. (заява No 10687/02). Стислий виклад URL: <http://old.minjust.gov.ua/file/1858.docx>
31. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Терем ЛТД, Чечеткін та Оліус проти України: від 18.10.2005р. (заява No 70297/01) URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_444
32. Рішення Європейського суду з прав людини у справі ТОВ «Базальт-Імпекс» проти України: від 23.04.2012 р. (заява No 39051/07). Стислий виклад URL: <http://old.minjust.gov.ua/file/1400.docx>
33. Рішення Європейського суду з прав людини у справі ТОВ «Фірма «Верітас» проти України: від 15.05.2012 р. (заява No 2217/07). Стислий виклад URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_418
34. Рішення Європейського суду з прав людини у справі ТОВ «ФПК «Гросс»: від 16.02.2012 р. (заява No 18608/05). Стислий виклад URL: <http://old.minjust.gov.ua/file/1441.docx>
35. Селезень П. О. Вплив рішень європейського суду з прав людини на розвиток податкової системи України / П. О. Селезень // Форум права. 2009. No 1. С. 491-497. с. 492
36. Совтрансавто-Холдинг проти України (заява N 48553/99) URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/980_043
37. Стефанюк В. Права та основні свободи людини в світлі європейських стандартів правового захисту / В. Стефанюк // Український часопис міжнародного права. 2003. No 2. С. 58-70.
38. Супрун Д. Основні аспекти входження України в юрисдикційний механізм Європейської конвенції з прав людини / Д. Супрун // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О. Жуковської. К. : ЗАТ «ВІПОЛ», 2004. с. 849–855.
39. Ткачук О. С. Класифікація елементів права на справедливий суд: національна теорія та практика Європейського Суду з прав людини. Прикарпатський юридичний вісник. 2016. Вип. 1. С. 71-77.
40. Фещенко Д.О. Проблеми виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини. Закон України «Про виконання та застосування практики Європейського суду з прав людини» / Д. О. Фещенко // Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П.Є. Казанського : матер. третьої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 2–3 листопада 2012 р.) / відп. за випуск М. І. Пашковський ; НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2012. С. 626-630.
41. Чугуєвська М. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини: проблемні аспекти / М. Чугуєвська // Віче. 2013. No 2. URL: <http://www.viche.info/journal/3895>
42. Palmer, Elizabeth, Protecting Socio-Economic Rights Through the European Convention on Human Rights: Trends and Developments in the European Court of

Human Rights (December 15, 2009). Erasmus Law Review, Vol. 2, No. 4, pp. 397-425, 2009. Available at SSRN: URL: <https://ssrn.com/abstract=1542674>

43. Core Socio-Economic Rights and the European Court of Human Rights Cambridge University Press 2018. URL: <https://doi.org/10.1017/9781108182539>

44. Thornton, Liam, The European Convention on Human Rights: A Socio-Economic Rights Charter? (November 1, 2014). Liam Thornton, "The European Convention on Human Rights: A Socio-Economic Rights Charter?", in Suzanne Egan, Liam Thornton, Judy Walsh (eds). Ireland and the European Convention on Human Rights: 60 Years and Beyond (Dublin: Bloomsbury, 2014), pp.227-256. Available at SSRN: URL: <https://ssrn.com/abstract=2685036>

Курсивом виділено літературу, яка є в наявності в бібліотеці КНТЕУ.